

Joen Bendtsen, ca 1610 – 1655, handelsmand, byfoged omkr. 1642, Rønne, RØNNE001

Joens fam.: Bendt Joensen, 1598, handelsmand, Rønne, 1602- ca 1626, byfoged, Rønne, død ca. 1627, Rønne

Gm: **Karen Mortensdatter Bohn**, ca 1622 - 1696, SK 26 feb 1696, Rønne
2.gm Clemen Rasmussen
Rasmus Clemensen, løjtnant, borger i Rønne.
Nille Clemensdatter (1661-1740), præstekone i Aakirkeby,
1.gm Didrik Svendsen Funch (1654-1687)
2.gm Thue Lauritsen Lyster, død 1705

MMS fam.: Morten Henningsen Bohn, byfoged, rønne fra 1628

Børn: Bendt Joensen Klow (1641-1679), sognepræst i Svaneke-Ibsker.
Jørgen Joensen Klow, død 1702, løjtnant, Tornbygård, Klemensker,
1.gm Valborg Mogensdatter, - 1694
Jørgen Jørgensen Klou, 22 år (født 1672)
Valborg Jørgensdatter K1ou, 20 år (født 1674)
Mogens Jørgensen Klou, 17 år (født 1677)
[Bendt Jørgensen Klou](#), 15 år (født 1679)
Karen Jørgensdatter Klou, 13 år (født 1681)
Herman Jørgensen Klou, 9 år (født 1685)
Hans Jørgensen Klou, 6 år (født 1688)
Oluf (Ole) Jørgensen Klou, 4 år (født 1690)
2.gm Else Clausdatter, 1674 - , trolovet 1697, 2.gm Peder Hansen
Martha Klou, 1697 - ca 1708
Morten Joensen Klow (1649-1701), landstingsskriver, Aakirkeby.
Mads Joensen Klow, ca 1660 -1727, kaptajn, Neksø.
Gm Kirstine Hansdatter Storch, 1663 – 1730, **N24**
Oluf Joensen Klow, død ca. 1700, købmand, Christianshavn.
Lars Joensen Klow, købmand, Rønne, senere København.

Bemærkninger:

[Se nedenst. Artikel:](#)

Af Louise Skovgaard 1900-1985

Joen Bendtsen og en af hans sønner

I "*Borringholms Krønike*" skriver Rasmus Ravn side 189: "Anno 1655, d. 2. Marts døde Joen Bendtsen, Raadmand udi Rønne, en god, oprigtig Dannemand."

Den mand, som Aakerdeggen giver dette smukke eftermæle, har han kendt personligt i over 20 år. Rasmus Ravn var nemlig rektor i Rønne i årene 1632-54, og selvom han gerne anvendte rosende ord, synes også han at have været en oprigtig mand, der ikke brugte dem i flæng. Joen Bendtsen har været en af dem, som Ravn kunne støtte sig til under sin "*besværlige tjeneste*" ved den "*ringe skole*", som på hans tid hovedsagelig var "*dansk skole*" for 30-40 elever fra byen (Bh. Krønike side 5).

Når Joen Bendtsens minde skal fremdrages her, er det, fordi han er oldefader til Jørgen Olsen Kloe

Navnet Klo, tidligere stavet Klow, Klou eller Kloe, brugtes af alle Joen Bendtsens sønner, men om han selv kaldte sig Klo, vides ikke. De få skriftlige kilder, der haves fra den tid, nævner det ikke. Man har heller ikke noget bevis for, at Joen B. er søn af den nedenfor omtalte Bendt Joensen, men må nøjes med at sige, at alt taler for slægtskabet.

J. Th. Sassersen, der var særdeles vel bevandret i bornholmsk personalhistorie, meddeler om disse to:

"I Bornholms lensregnskab for 1598 nævnes Bendt Joensen som handelsmand i Rønne. I 1602 er han byfoged samme sted. Senere nævnes han ofte i lensregnskaberne. Han opkøbte bøndernes korn, smør og kvæg og udførte det meste til Tyskland. Han forsynede også flådens skibe med proviant, når de anløb Bornholm, leverede varer til Hammershus og førte fragt med sine skibe for kongens regning. Han nævnes sidste gang som byfoged i Rønne 1626 og døde formodentlig dette år eller det næste. I 1628 har Rønne fået en ny byfoged, nemlig. "

"Joen Bendtsen nævnes første gang som byfoged i Rønne 1642 og må antages at være en søn af den tidligere byfoged Bendt Joensen. Han drev ligesom faderen en betydelig handelsvirksomhed og var senere rådmand. Hans hustru hed Karen. Hendes herkomst kendes ikke med sikkerhed, men det er sandsynligt, at hun var datter af byfogeden Morten Henningsen Bohn. Ægteparret havde nemlig en søn, der hed Morten, og man kan se, at der er nært slægtskab mellem efterkommerne af Morten Bohns og Joen Bendtsens børn."

Joen Bendtsens enke Karen giftede sig med en Clemen Rasmussen, der førte forretningen videre. Hun blev enke for anden gang og nævnes nu ofte som kreditor ved bøndernes skifter under navnet "*Karen sal. Clemen Rasmussens*", men bedriften lededes formodentlig af sønnen Lars.

Ifølge Sassersen døde hun 1696, skifte 26/2 i Rønne. Af 1ste ægteskab efterlod hun sig 6 sønner, af 2det ægteskab en søn og en datter:

- 1) Bendt Joensen Klow (1641-1679), sognepræst i Svaneke-Ibsker.
- 2) Jørgen Joensen Klow, død 1702, løjtnant, Tornbygård i Klemensker.
- 3) Morten Joensen Klow (1649-1701), landstingssekretær i Aakirkeby.
- 4) Mads Joensen Klow, kaptajn, Neksø.
- 5) Oluf Joensen Klow, død ca. 1700, købmand på Christianshavn.
- 6) Lars Joensen Klow, købmand i Rønne, senere København.
- 7) Rasmus Clemensen, løjtnant, borger i Rønne.
- 8) Nille Clemensdatter (1661-1740), præstekone i Aakirkeby, gift med
  - a) Didrik Svendsen Funch (1654-1687). Bh. saml. 38/122.
  - b) Thue Lauritsen Lyster, død 1705. Bh. saml. 38/122.

Jørgen Joensen Klou på Tornbygård i Klemensker, død 1702.

Joen Bendtsens søn Jørgen ægtede før 1670 en ung pige, Valborg Mogensdatter, der var eneste barn af Mogens Ibsen på Tornbygård, 62. slg. i Klemensker, og desuden arving til to andre gårde: 54. og 55. slg. i Risby. Tornbygård bestod dengang af 4 lave, men temmelig lange bindingsværkslænger med strå- og lynntag. Den nordre var stuelænge med i alt 16 stolperum (fag), inddelt således: I vestre ende 2 fag ladehus, derefter 3 fag herberghus med faste sengesteder, 2 fag lillestue med panelklædte vægge og teglkakkelovn, 2 fag forstue og 3 fag "stue" med panel, faste bænke og bord med stenplade samt en kakkelovn af pottetegl, 2 fag "krubhus" og endelig 2 fag "meelhus" i østre ende. "Stiehuset" (stegerset) med bagerovn, kjølne, fyrsted og braadspid (stegespid) var 3 fag "norden op til stuelængen", altså i den tilstødende østre længe.

Her på gården levede Jørgen Klou og hans kone sammen i ca. 25 år og synes at have klaret sig godt. De nævnes mellem dem, der "*kan betale*" deres skatter, hvad langt fra alle landmænd kunne i dårlige år. Måske var det mest Valborg (volborrig), der styrede bedriften hjemme, for Jørgen Klou var fænrik, senere løjtnant ved 3. National Compagni og må have været meget optaget af sine militære pligter. Forholdet mellem Danmark og Sverige var yderst spændt efter afståelsen af de skånske landsdele, og på grund af den usle postforbindelse var det ikke let for bornholmerne at holde sig a jour med, om der var krig eller fred. Der måtte iværksættes "*idelig landvagt*" langs kysterne, og løjtnantens flintebøsse og pistoler, som ved hans død var "*mest forrustede*", har næppe været det i hans velmagtsdage.

Jørgen Klous officersgage var afgifterne af 47. slg. i Østermarie.

Ægteparrets børneflokk voksede støt, og da Valborg Jørgen Joensen døde i 1694, var der 6 sønner og 2 døtre i hjemmet:

- 1) Jørgen Jørgensen Klou, 22 år (født 1672)
- 2) Valborg Jørgensdatter Klou, 20 år (født 1674)
- 3) Mogens Jørgensen Klou, 17 år (født 1677)
- 4) [Bendt Jørgensen Klou](#), 15 år (født 1679)
- 5) Karen Jørgensdatter Klou, 13 år (født 1681)
- 6) Herman Jørgensen Klou, 9 år (født 1685)
- 7) Hans Jørgensen Klou, 6 år (født 1688)
- 8) Oluf (Ole) Jørgensen Klou, 4 år (født 1690)

Ved skiftet 28/11 s.å. (Bh. Landdistr. skpr.1694/99 fol. 1) blev børnenes arv i alt 290 sldr. Tilsynsværge blev deres "*nærmeste slægt*" på mødrene side, holtsførster Hans Christensen Piil på V. Pilegård, 69. slg. i Klemensker.

I en artikel i Bh. saml. 13/104 nævnes en Jep Pedersen, der gør krav på sædet i Pilegård. Han er muligvis identisk med Valborg Jørgen Joensens farfader Jep Pedersen, som ejede Tornbygård før hendes fader Mogens Ibsen. Slægtskabet mellem holtsførsteren og Valborg har da været langt ude, men pesten 1654, hvorunder ca. 5000 bornholmere satte livet til, kan være skyld i, at der ingen nærmere familie fandtes.

På nabogården Baggegård i Klemensker døde ejeren Claus Hartvig og hans hustru begge i 1691. De efterlod sig 4 døtre, hvoraf den ældste, Ida, var gårdarving og ægtede Jørgen Hermansen Bohn fra Rønne. (Stamt. Bohn side 22). Den næstældste, Else, var 20 år, da Jørgen Klou blev enkemand, og hun blev hans hustru året efter. I 1697 fik hun en datter, Martha Klou.

I de få år, ægteskabet varede, gik det stærkt tilbage med mandens velstand, uvist af hvilken grund. Han gjorde, hvad han kunne, for at skaffe penge, pantsatte 54. og 55. slg. i Risby, solgte sin kones andel i Baggegård til hendes svoger og lånte nogle daler hist og her mod håndpant. Men det forslog ikke. Da "*ærlig og vel-agte Mand Jørgen Joensen, fordum Hans Kgl. Maj. bestalter Lieutenant ved det 3. National Compagni*" døde i begyndelsen af året 1702, og skifterettens betjente den 16. januar og følgende dage havde registreret boets "*indtægter*" og "*udgifter*", viste det sig, at de sidste oversteg de første.

Det synes at have været en overraskelse for alle, især for den "*højt bedrøvede*" unge enke, der lige havde bekostet en prægtig udfart. (Der var bl.a. købt en mindefane til ophængning i Sct. Klemens kirke).

Elses lavværge, Albert Hartvig på Vellensgård i Nyker, anlagde på hendes vegne sag mod boet for at redde hendes "*jordpenge*". Han hævdede bl.a., at

1) Jørgen Joensen ikke havde haft ret til at sælge sin kones arvepart i Baggegården.

2) at de tre gårde, der udgjorde boets væsentligste aktiver, var vurderet for lavt og burde bortauktioneres til den højstbydende, hvorved der ikke alene kunne skaffes dækning for gælden, men også for begravelsesomkostningerne og enkens egne penge = 148 sldr.

Stifbørnenes og deres værgers svar herpå var et skriftligt indlæg, fremlagt i landstinget (Aakirkeby) den 22. februar 1702 og senere refereret i skifteprotokollen (Bh. Landdistr. skpr.1701/02 fol. 63-67).

Heri siges

1) at det er Albert Hartvig selv, der har skrevet skødet for Jørgen Joensen og Jørgen Hermansen på Baggegård. "*Er der noget derved forset, da mener vi, at forseelsen er hos Albert Hartvig, som haver skrevet svogrene imellem.*" "*Og dette uagtet, saa haver dog denne nu sal. Jørgen Joensens efterleverske været med at bortpante tvende gaarde, som Jørgen Joensen var tilfalden med sin første quinde, nu sal. Walborig Jørgen Joensens, for 170 sldr., saa det opgaar til 22 sldr. mere, at hun har været med at komme sterboet i højere giæld, end hendes jordepengge kan tilsige.*" Både Elses arv, de 148 sldr., og de 170 sldr. for Risbygårdene er "*fortæret i fællig*". -

Til spørgsmålet om salg af gårdene siges:

2) "*Vores mening (er) derimod, at saadant ikke kan have nogen giænge thi det kan ikke være lovmæssigt, at bemeldte 3 gaarde skulle opbydes til nogen fremmed.*" "*Rygtet gaar ..... i landet, at nogle er flittigt spørgende efter gaarde, om nogen kunne giøres fal (= blive falbudt), men at de skulle saaledes komme til gaarde, kunne vi ikke tilstede.*" Thi (Valborg Jørgen Joensens) "*havde arvet alle tre gaarde efter sine forældre.*"

For at undgå offentlig auktion tilbød børnene og deres værger at forhøje vurderingssummen så meget, at gælden kunne blive betalt. Endelig mener de, at Albert Hartvig bør betale processen, "*thi ingen af os vilde, at Albert Hartvig skulde begynde denne unyttige proces, og vi ikke heller haver givet vort minde eller samtykke dertil.*"

Landsdommeren Ancher Müller udtalte i sin dom af 28. februar s.å., at al gæld skulle være ude af verden, før der overhovedet kunne være tale om arv. Følgelig burde der holdes auktion. Men hvis arvingerne kunne blive enige om at forhøje gårdenes vurderingssum så meget, at alle udenforstående kreditorer fik deres tilgodehavende, kunne skiftet fortsættes på sædvanlig måde.

Dette skete. Fra nu af synes der at have været fuld enighed mellem parterne. 62. slg., der var takseret til 308 sldr., forhøjedes til 422 sldr., 54. slg. fra 136 til 166 sldr. og 55. slg. fra 192 til 262 sldr.

Derved forringedes ganskevist børnenes muligheder for at indløse dem ved hjælp af deres mødrearv, men de slap for en auktion, hvor de ikke kunne have klaret sig i konkurrencen med de pengestærke købmænd i byerne og andre gårdsamlere.

Skiftet sluttedes 8. marts 1702. Boet betalte omkostningerne ved begravelsen og processen. Enken fik til vederlag for sine jordepengge ret til at bebo Tornbygård frit i 12 år, til midfaste 1714. (Livsvarig beboelse tilkom kun en enke, der var moder til jorddrotten, hvad Else jo ikke var).

Hun giftede sig snart efter med en Peder Hansen. Datteren Martha døde før 1708. Tornbygård blev senere indløst af Bendt Jørgensen Kloe, der beboede den til sin død i 1760. Hans søn Bendt Bendtsen Kloe solgte den i 1789 til landsdommer Ditlev Rogert, efter hvem den fik navnet Landsdommergård.